

Zacaries i el rellotge de l'ànima

Carme Torras Genís

—Ah!, sou vos qui regula el sol? —replicà el mestre Zacaries sense parpellejar—. Doncs bé, no us felicito. El vostre sol va malament i, per posar-nos d'acord amb ell, ens veiem obligats de vegades a avançar els nostres rellotges, i d'altres, a endarrerir-los.

Jules Verne, “El mestre Zacaries o el rellotger que va perdre l'ànima”

Si en Zac hagués conegut els orígens del seu nom, potser no se l'hauria escurçat. Des que tenia memòria l'havia patit com un defecte, i el duia amb la resignació de qui té un nas gegantí o unes orelles elefantines. A hores d'ara, ni el seu pare ni ningú de la família sabia d'on provenia la tradició de passar aquest nom de pares a fills, però fent honor a la seva ascendència suïssa, l'observaven amb escrúpol. Sempre que en parlaven, ell es feia el desentès, mentre per dins pregava que, si mai tenia fills, fossin tot nenes.

L'únic que aconseguí treure una vegada a l'avi és que Zacaries era un profeta bíblic i que, en hebreu, volia dir “el recordat de Déu”. L'explicació no li feu ni fred ni calor. Que diferent si li hagués dit que compartia nom amb un genial rellotger de Ginebra. Ell que, des de petit, era un apassionat dels rellotges!

Fou quan operaren l'orelletes de l'escola que se li acudí: si el problema de les tares era la grandària, la seva tenia el remei més fàcil. El so de Zac li semblà proper als de Marc, Lluç, Pol, Max i tants d'altres que ressonaven en boca de tothom sense cridar l'atenció. La majoria de companys s'avingueren al canvi de seguida i fins els més

recalcitrants van acabar claudicant. Deslliurat de burles i vergonyes, pensava que li seria fàcil passar a ser un més de la colla i notar l'escalf dels altres, però mesos després, quan ja ningú es recordava del seu antic nom, ell seguia sentint-se diferent, sempre una mica a part, sense trobar l'amic de l'ànima que tant anhelava.

Arribà al seu dotzè aniversari desitjant secretament que el calendari arreglés el que el seu esforçat canvi de nom no havia aconseguit. Complir els mateixos anys que hores té un rellotge li semblava una fita extraordinària. Per força s'havia de notar.

Tot i que el regal estava cantat, li va fer obrir uns ulls com taronges: dins d'una esfera perfecta voltada per dos cèrcols de números vermells molt brillants, hi havia una sola agulla. De seguida el pare li explicà:

—Mira, fill, amb la mateixa busca marca les hores, els minuts i els segons.

—I ara què està marcant?

—Normalment marca els minuts, que és el que més sovint volem saber. Només quan ens llevem o bé hem estat distrets durant molta estona, ens cal també mirar l'hora. Movent aquesta palanqueta cap a la dreta, la busca passa a marcar les hores.

—Ah, i movent-la cap a l'esquerra passa a marcar els segons?

—Exacte.

—Que guai —exclamà en Zac, sense treure la vista de damunt del rellotge mentre bellugava la palanqueta—, un rellotge amb canvi de marxes! Mira, pare, que de pressa que va ara.

—Veus, així podràs cronometrar les curses que feu amb els amics.

Ho recorda quan, en incorporar-se, mig adormit encara, veu el flamant rellotge damunt la tauleta de nit. L'agafa amb suavitat i observa que marca vint-i-dos minuts.

Mou la palanca de canvi per saber l'hora: són les set. Encara no s'ha de llevar, segurament l'ha despertat l'alarma del despertador dels pares. S'aixeca, però, i puja la persiana de la finestra que hi ha al costat del llit. L'entristeix veure que plou: avui no podran fer curses al pati.

Torna a mirar-se el rellotge: el té hipnotitzat. L'agafa i se'l posa al canell dret, després a l'esquerre. Es deleix per moure la palanqueta i veure la busca girar de pressa, però el reté el record del pare dient-li:

—És un rellotge delicat, Zac, la palanca no és per jugar, sinó per usar-la quan realment es vol saber l'hora o cal cronometrar els segons. Te l'hem regalat perquè considerem que ja se't pot tractar com una persona gran.

Segueix mirant el rellotge embadalit. Els pares han fet bé de confiar en ell, ja és gran i no els decebrà. No sap com, li ve al cap el que els explicà el professor de Naturals sobre la respiració. Va dir que, en repòs, les persones fem unes tretze inspiracions per minut. Molts nens de la classe que duïen rellotge amb cronòmetre ho comprovaren a l'instant. Un d'ells, amb certa preocupació, va preguntar què passava si se'n feien setze en comptes de tretze. El professor s'afanyà a treure tota importància al fet, dient que aquest era un nombre mitjà, que podia fluctuar molt amb el nerviosisme, l'esforç físic i, fins i tot, amb la constitució de la persona. A en Zac li va quedar la sensació que era millor fer-ne menys que no pas més: els grans esportistes, en especial els nedadors i els ciclistes, en feien poques. I ell? Tenia un bon físic per a l'esport i a les curses arribava sempre dels primers... ell també devia fer poques inspiracions per minut. Si aquell dia a classe hagués dut el rellotge, de segur hauria utilitzat el cronòmetre; fins el seu pare hauria aprovat que ho fes. I si es cronometrés ara a compte d'aquell dia? Li sembla un motiu d'allò més legal, el pare no hi tindria res a dir.

Mou la palanca cap a l'esquerra i l'agulla salta del trenta-tres al dotze. Comença a comptar: una, dues inspiracions, tres... alguna cosa no funciona... quatre, cinc, sis... la busca segueix plantada al mateix lloc... set, vuit, nou... és possible que el rellotge ja s'hagi espatllat?... deu, onze, dotze... a aquest pas, arribarà fins a cent... tretze, catorze... prou! Aixeca la vista del rellotge i queda bocabadat en veure per la finestra unes grosses gotes que cauen a càmera lenta. No havia vist mai res semblant. Milers de gotes omplen tot el que es veu des de la finestra, sense fondre's les unes amb les altres, sense formar cortines d'aigua; estan com suspeses en l'aire... baixant això sí, però molt a poc a poc, més a poc a poc del que cauen els flocs de neu.

No se'n sap avenir. Què està passant? Agafa el coixí i el deixa caure a terra: baixa com si fos una ploma, però sense zigzaguejar. I els pares, com és que no van a la cuina a esmorzar? Retorna la palanca a la posició dels minuts i l'agulla es desplaça fins al trenta-tres. En tota aquesta estona no ha passat ni un minut? Impossible. Això és que encara està mig adormit. Quan s'està rentant la cara, la mare ve a preguntar-li com és que s'ha llevat tan d'hora. No tenia més son, li contesta, i s'afanya a vestir-se i esmorzar. Mentre es prepara la cartera, la mare li recorda que avui a dos quarts de sis té hora al dentista. Primer la pluja i ara el dentista, sembla que vulguin amargar-li el dia.

Ben aviat es troba al carrer, en direcció a l'estació de metro. Vol fer una prova. Baixa a l'andana, que a aquestes hores és plena de gom a gom, i se situa al darrere de tot. Just quan el primer vagó entra a l'estació per l'extrem oposat a on ell es troba, prem la palanca del rellotge cap a l'esquerra i resta a l'aguait: la gent de l'andana queda pràcticament immobilitzada, mentre el metro avança amb una lentitud infinita. A en Zac se li il·lumina la cara: Funciona! Passa com pot entre la gent fins a situar-se a primera línia. Les estàtues vivents a qui ha avançat no l'escriuassen, de fet ni tan sols el miren.

Li arriben, però, molts sorolls repetits una i altra vegada, com ecos de muntanyes llunyanes. Quan, després d'una eternitat, el vagó arriba fins on ell es troba i les portes comencen a separar-se, entreveu la figura esvelta de la Sílvia, una companya de classe. Amb un gest ràpid, retorna la palanca a la posició normal i es dirigeix cap a ella.

Durant tot el dia no para de donar ullades al rellotge i de rumiar noves situacions on posar-lo a prova. Per fi es fan quarts de sis de la tarda, ja és a la sala d'espera del dentista. Odia anar al dentista, no tant pel mal que li fa, com per la llarga espera que ha de suportar. Mou la palanca del rellotge cap a la dreta i tothom al seu voltant comença a bellugar-se com quan al vídeo de casa prem la tecla *fast-forward*. Un fort soroll agut i continu el molesta. Pensa que deu provenir de la conversa que al seu costat manté una mare amb la seva filla d'uns cinc anys, però no pot destriar-ne ni una sola paraula. De sobte, mare i filla han desaparegut. Poc després desapareix una senyora de mitjana edat i, a l'últim, ho fa també un senyor que llegia el diari en un racó. Regna un silenci absolut. En Zac es concentra a mirar la porta. Quan la imatge borrosa de la infermera hi apareix sobtadament, sap que ha arribat el seu torn. Llavors retorna la palanca a la posició normal, per no despertar sospites, i es resigna a aguantar el dolor durant una estona.

Els dies que seguiren en Zac no els oblidarà mai. Excepte volar, aconseguí absolutament tot el que es proposà. Per descomptat, va guanyar totes les curses de l'escola i això que es retenia de córrer i les feia caminant perquè ningú notés res d'estrany. També féu contents els pares en treure les millors notes de la seva vida, i es guanyà l'admiració dels companys en mantenir la seva porteria imbatuda en tots els partits de la lliga escolar que disputaren. Per fi havia aconseguit ser un més de la colla;

millor encara, n'era un membre destacat, i qui més qui menys rivalitzava per ser amic seu. Podia triar.

Fins i tot assolí èxits inesperats: un dia els pares van quedar bocabadats quan llegiren, en una breu ressenya al diari, que el seu fill havia salvat miraculosament una velleta de ser atropellada en un pas zebra. Sembla que la velleta havia ensopegat amb el caire de la vorera just en el moment que el semàfor canviava a verd per als cotxes i en Zac, que observava l'escena des del pati de l'escola, havia saltat la tanca i l'havia entomada sense que ni tan sols arribés a tocar a terra. Ningú, ni la pròpia velleta, que resultà ser una coneguda vident, s'explicava com el noi havia pogut reaccionar amb tanta rapidesa.

Després d'aquest episodi, en Zac començà a pensar que potser ja era hora de confiar el secret als pares. Li recava, però, que llavors deixaria de ser l'heroi d'ara. Hi donà força voltes i, quan gairebé s'havia decidit, succeí quelcom que no havia previst: s'esgotà la pila del rellotge. La busca es movia cada volta més a poc a poc i ell anava cada cop més accelerat, aquesta vegada sense voler-ho. Entrà en una rellotgeria i, per més que va intentar explicar a la dependenta que se li estava esgotant la pila, ella anà posant cara d'espant i amb empentes —que a ell li semblaren suaus però persistents— el féu fora de la botiga. El degué prendre per boig. La mateixa escena es va repetir diverses vegades, cada cop a càmera més lenta per a ell. A la darrera botiga que entrà, en Zac va tenir la sensació no ja de ser incomprès, sinó de passar del tot desapercebut, com si fos invisible.

Desesperat, se n'anà a casa i es llançà damunt del llit. Fou llavors que se li va acudir de treure's el rellotge i, accelerat com anava, li relliscà dels dits. Esperava veure'l davallar amb la mateixa lentitud exasperant amb què s'havia tancat la porta i la

cartera havia anat a parar a terra, però no. El rellotge caigué a la velocitat usual que cauen els rellotges, i encara sort que va aterrar sobre la catifa. Aleshores en Zac s'adonà que tot havia tornat a la normalitat.

Passats uns dies, es decidí a canviar la pila al rellotge. La va treure amb molta cura i se l'endugué a la rellotgeria, amb la intenció de mostrar-la a la dependenta perquè li'n donés una d'igual. La seva sorpresa fou que, ni en aquella rellotgeria, ni en les moltes altres que va visitar després, venien piles d'aquella marca (desconeguda, li digueren). A la fi, en comprà una que li asseguraren era idèntica a la seva, però d'una altra marca. Només posar-la a lloc, la busca començà a bellugar. Perfecte! El rellotge tornava a funcionar. Va moure la palanca cap a l'esquerra i deixà caure un llapis. Aquest caigué amb tota normalitat i es despuntà. Com un boig, en Zac començà a moure la palanca a dreta i esquerra, però no succeí res d'extraordinari.

Des d'aquell dia, en Zac entra a tota nova rellotgeria que se li posa a tret i demana una pila com la que duu sempre a la butxaca. Per ara no l'ha trobada, però manté l'esperança que algun dia la trobarà.

Barcelona, primavera de
1997
Vallvidrera, tardor de 2004